

Lausunto

29.11.2024

VN/17593/2024
VN/17593/2024-SM-17

TEM Työ- ja elinkeinoministeriö

Sisäministeriön lausunto; luonnos hallituksen esitykseksi tekoölyasetuksen toimeenpanoa koskevaksi lainsäädännöksi

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt sisäministeriöltä lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi tekoölyasetuksen toimeenpanoa koskevaksi lainsäädännöksi.

Sisäministeriöstä on ollut edustajat työ- ja elinkeinoministeriön 25.4.2024 asettamassa työryhmässä, jossa hallituksen esitysluonnos on valmisteltu. Sisäministeriön näkemykset on pääasiassa huomioitu työryhmän valmistelussa.

Nyt lausuntokierroksella olevan hallituksen esityksen ehdotukset eivät suoranaisesti vaikuta sisäministeriön toimialaan ja toimintaan. Sisäministeriö haluaa kuitenkin tuoda esille muutamia huomioita sen hallinnonalan toimijoihin liittyen:

Esityksen nykytilaa koskevassa luvussa on kuvattu tekoölyasetuksen kannalta keskeisiä viranomaisia. Sisäministeriö toteaa, että alaluvussa 3.4.9 on esityksen kokonaisuuden kannalta irralliseksi jäävä osio maahanmuuttoviranomaisista, jossa kuvataan Maahanmuuttovirastosta annetun lain (156/1995) 2 §:n mukaiset Maahanmuuttoviraston tehtävät ja ulkomaalaislain (301/2004) soveltamisala, tarkoitus ja lain 13 luvun muutoksenhakusääntelyä. Sisäministeriö huomauttaa, että viranomaisen tehtävistä ei voi johtaa toimivaltaa, eikä Maahanmuuttovirasto ole ainoa toimivaltainen viranomainen muuttoliikkeen hallinnan ja turvapaikka-asioiden alalla. Toimivaltaisista viranomaisista säädetään ulkomaalaislain lisäksi myös muussa kansallisessa lainsäädännössä ja unionin lainsäädännössä. Kansallinen maahanmuuton sääntely ei nykyisellään sisällä säännöksiä suuririskisten tekoölyjärjestelmien käytöstä.

Lisäksi hallituksen esitysluonnoksen yleisessä osassa, luvussa 3.4 ”Muita tekoölyasetuksen kannalta keskeisiä viranomaisia”, kohdassa 3.4.8 ”Lainvalvontaviranomaisia” on kerrottu Rajavartiolaitoksen tehtävistä ja toimivaltuuksista seuraavasti:

”Rajavartiolaitos. Rajavartiolaitain (578/2005) 3 §:n mukaan Rajavartiolaitoksen tehtävänä on rajaturvallisuuden ylläpitäminen. Rajavartiolaitos vastaa yhteistyöstä Euroopan raja- ja merivartiostoviraston kanssa ja huolehtii tehtäviinsä kuuluvasta kansainvälisestä yhteistyöstä sekä suorittaa erikseen säädettyjä valvontatehtäviä sekä toimenpiteitä rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi, selvittämiseksi ja syyteharkintaan saattamiseksi yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa. Rajavartiolaitos suorittaa poliisi- ja tullitehtäviä, etsintä-, pelastus- ja ensihoitotehtäviä sekä osallistuu sotilaalliseen maanpuolustukseen. Rajavartiolaitoksen tehtävistä meripelastustoimen alalla säädetään meripelastuslaissa. Rajavartiolaitos on myös tullilain (304/2016) nojalla toimivaltainen viranomainen ja sen oikeudesta suorittaa tullitoimenpiteitä säädetään rajavartiolaitain (578/2005) 24 §:ssä. Rajavartiolaitoksen toimivaltuussäännökset ovat rajavartiolaitain 5 luvussa. Toimivaltuudet ovat hyvin laajat, sisältäen esimerkiksi niin teknistä tai radioteknistä valvontaa ja henkilötarkastusta (rajavartiolaitain 28 a - 29 a §) kuin voimakeinojen tai ampuma-aseen käyttöä tai omaisuuden haltuunottoa koskevia toimivaltuuksia (rajavartiolaitain 35 c, 66 a ja 70 §).”

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Valtioneuvosto

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 23
00023 Valtioneuvosto

Snellmaninkatu 1 A
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

Sisäministeriö huomauttaa, että Rajavartiolaitoksen toimivaltuuksista säädetään myös muualla kuin rajavartiolaitain 5 luvussa. Lisäksi kappaleessa on nostettu tullitehtävät esille yksittäisenä asiana, vaikka ne sisältyvät jo kappaleen alkuosassa referoituun rajavartiolaitain 3 §:n mukaiseen kuvaukseen Rajavartiolaitoksen tehtävistä. Edellä esitetyn perusteella esitetään, että kappaleen alla kuvattu loppuosa poistetaan:

”Rajavartiolaitos on myös tullilain (304/2016) nojalla toimivaltainen viranomainen ja sen oikeudesta suorittaa tullitoimenpiteitä säädetään rajavartiolaitain (578/2005) 24 §:ssä. Rajavartiolaitoksen toimivaltuussäännökset ovat rajavartiolaitain 5 luvussa. Toimivaltuudet ovat hyvin laajat, sisältäen esimerkiksi niin teknistä tai radioteknistä valvontaa ja henkilötarkastusta (rajavartiolaitain 28 a - 29 a §) kuin voimakeinojen tai ampuma-aseen käyttöä tai omaisuuden haltuunottoa koskevia toimivaltuuksia (rajavartiolaitain 35 c, 66 a ja 70 §).”

Tekoälyasetuksen 5 artiklan 5 kohdan mukaan jäsenvaltio voi päättää säätää mahdollisuudesta sallia kokonaan tai osittain reaaliaikaisten biometrinen etätunnistusjärjestelmien käyttö julkisissa tiloissa lainvalvontatarkoituksessa tietyin artiklassa mainituin rajoituksin ja edellytyksin. Tekoälyasetuksen kansallisen toimeenpanon osalta edellä mainittuun kansalliseen sääntelyyn liittyvät kysymykset ovat Rajavartiolaitokselle tärkeitä. Koska reaaliaikaiseen biometriseen etätunnistamiseen liittyvää kansallista sääntelyä tullaan tarkastelemaan vasta myöhemmässä vaiheessa sisäministeriön hallinnonalan toimesta, ei sisäministeriöllä ole nyt lausunnolla olevaan hallituksen esitysluonnokseen toimialansa osalta muuta lausuttavaa.

Kansliapäällikkö

Kirsi Pimiä

Asiantuntija

Milja Jumppainen

Jakelu TEM Työ- ja elinkeinoministeriö

Tiedoksi SM Sisäministeriö, Mari Rantanen
 SM Sisäministeriö, Maria Paaso
 SM Sisäministeriö, Timo Kerttula
 SM Sisäministeriö, Antti Salminen
 SM MMO Maahanmuutto-osasto
 SM PEO Pelastusosasto
 SM PO Poliisiosasto
 SM KTY Kansallisen turvallisuuden yksikkö
 SM RO Rajavartio-osasto
 SM HKO Konsernipalvelut

VN/17593/2024-SM-17

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: